

S P E C I E R U M
PISCIUM JAVANENSIIUM

NOVARUM VEL MINUS COGNITARUM
DIAGNOSES ADUMBRATAE,

AUCT.

P. BLEEKER.

PERCOIDEI.

Apogon truncatus Blkr.

Apog. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{3}$ ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis, minus diametro 1 distantibus; orbita superne elevata postice subdenticulata; osse suborbitali, suboperculo, interoperculo osseque suprascapulari edentulis; praecoperculo rotundato cristam intramarginali angulo parum margineque posteriore denticulato, denticulis conspicuis angularibus ceteris majoribus; linea rostro-dorsali convexa supra oculos tantum concaviuscula; rostro obtuso convexo oculo brevior; maxilla superiore maxilla inferiore paulo brevior paulo post oculum desinente; dentibus maxillis pluriseriatis parvis aequalibus, vomerinis in vittam \wedge formem, palatinis utroque latere in vittam gracilem dispositis; rictu obliquo; operculo spina conspicua nulla; squamis lateribus 24 p. m. in serie longitudinali, 7 vel 8 in serie transversali; linea laterali singulis squamis tubulo simplice notata; linea dorsali linea ventrali multo convexiore; pinna dorsali spinosa dorsali radiosa multo humiliore spinis medio-cribus 4^a ceteris longiore corpore duplo circiter humiliore; dorsali radiosa

analique obtusis convexis dorsali anali altiore sed corpore humiliore, spina radio 1° paulo minus duplo brevior; pectoralibus obtusis rotundatis $5\frac{1}{2}$, ventralibus acute rotundatis 6, caudali vix emarginata non lobata angulo inferiore praesertim rotundata $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore flavescente-hijalino; capite fusco plus minusve arenato; pinnis flavescente-hijalinis, dorsali spinosa dimidio superiore nigra.

B. 7. D. 7 — $1/9$ vel 7 — $1/10$. P. $2/15$. A. $2/3$ vel $2/9$. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Ikan Glaga* Mal. Bat.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 72'''.

Aanm. Behalve de talrijke soorten van *Apogon* met tweekwabbigge staartvin, bezit ik nog drie soorten, welke merkwaardig zijn door hare als afgeknotte staartvin, welke evenwel toch nog ligtelijk uitgerand is en bij welke de onderkaak voor de bovenkaak uitpuilt en het ligchaam noch met banden noch met vlekken geteekend is. Zij naderen in verwantschap tot *Apogonichthijs* Blkr en vormen den overgang tot dit geslacht, doch laten er zich niet mede vereenigen, voornamelijk omdat het preoperkel er getand is. Deze drie soorten zijn *Apogon Novae Guineae* Valenc., *Apogon modestus* Blkr en de onderwerpelijke. Aan elkander verwant, laten zij zich echter voldoende naar volgend schema van elkander onderkennen.

Apogon Novae Guineae Valenc. Maxilla superior sub iridis parte posteriore desinens. Crista praeoperculi intramarginalis edentula. Altitudo corporis $3\frac{2}{5}$ ad $3\frac{1}{2}$ in ejus longitudine. Altitudo capitis $1\frac{1}{5}$ circiter in ejus longitudine.

Apogon modestus Blkr. Maxilla superior sub pupilla desinens. Crista praeoperculi intramarginalis edentula. Altitudo corporis 4 circiter in ejus longitudine. Altitudo capitis $1\frac{2}{5}$ ad $1\frac{1}{3}$ in ejus longitudine.

Apogon truncatus Blkr. Maxilla superior post oculum desinens. Crista praeoperculi intramarginalis denticulata. Altitudo corporis 4 circiter in ejus longitudine. Altitudo capitis $1\frac{1}{2}$ in ejus longitudine.

Vergelijkt men voorts voorwerpen van gelijke grootte dezer drie soorten onderling, dan valt in het oog, dat zij aanmerkelijk verschillen in habitus. *Apogon Novae Guineae* kenmerkt zich dan door hoogen rug en hol profiel, — *Apogon modestus*

door lagen rug en spitsen snuit- en *Apogon truncatus* door lagen rug en stompen snuit.

Serranus polijphekadion Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 39.

Serran. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{3}{4}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{3}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite $2\frac{1}{2}$ ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{3}{4}$ in ejus longitudine; oculis diametro $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; linea rostro-dorsali rostro et vertice convexiuscula ante oculos concaviuscula; rostro squamoso; maxilla superiore maxilla inferiore brevior post oculum desinente capite minus duplo brevior; osse supramaxillari squamis minimis sed bene conspicuis; osse intermaxillari dentibus pluriseriatis serie externa conicis seriebus internis setaceis antice longioribus in thurmas 2 collocatis et insuper caninis 2 medioeribus; maxilla inferiore dentibus antice pluriseriatis serie interna longioribus antice caninis 2 parvis; praeoperculo obtusangulo margine postigine posteriore anguloque dentato, denticulis margine posteriore parvis 40 ad 50, angulo 4 vel 5 magnis subspinaeformibus; suboperculo interopeculoque edentulis; operculo spinis parvis 3 spina media spinis ceteris longiore, spina superiore vix conspicua; dorso elevato ventre multo convexiore; squamis lateribus 80 ad 85 p. m. in serie longitudinali: pinnis dorsali et anali rotundatis, dorsali spinosa dorsali radiosa paulo humiliore, spinis 5^a et 6^a spinis ceteris longioribus corpore plus duplo humilioribus, spina 1^a spina 3^a plus duplo brevior, membrana inter singulas spinas emarginata non lobata; pectoralibus obtusis rotundatis $5\frac{1}{2}$ ad $5\frac{3}{4}$, ventralibus acutiuscule rotundatis $6\frac{1}{2}$ circiter, caudali obtusa rotundata $5\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali spina postica spinis ceteris longiore corpore paulo plus triplo humiliore; colore corpore superne viridi-vel griseo-roseo inferne margaritaceo-roseo; corpore superne fuscescente diffuse nebulato; dorso, lateribus capiteque superne et lateribus guttulis sparsis numerosis profunde fuscis et profunde aurantiacis; lateribus inferne, capite inferne ventrequé guttulis majoribus fuscis tantum; pinnis omnibus fusco guttulatis, verticalibus viridi-aurantiacis, dorsali radiosa, anali radiosa et caudali dimidio libero violascentibus; pectoralibus aurantiaco-roseis fusco marginatis, ventralibus membrana roseo-violascentibus radiis viridi-aurantiacis.

B. 7. D. 11/15 vel 11/16. P. 2/15. V. 1/5. A. 3/8 vel 3/9. C 17 et lat. brev.

Synon. *Ikan Krapo* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 400'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort in 1848 in mijne Bijdrage tot de kennis der Percoïden van den Soenda-Molukschen Ar-

chipel, naar een lang in wijngeest bewaard voorwerp van 192^m lengte. Die beschrijving liet veel te wenschen over, voornamelijk wat de kleuren betreft, en is door de bovenstaande te vervangen, welke naar een geheel versch voorwerp is ontworpen. Zij onderscheidt zich van de talrijke gevlekte soorten van *Serranus*, voornamelijk doordien de vlekjes slechts zijn als kleine druppels, op de bovenhelft des ligchaams meestal donker oranje-kleurig zijn en aanmerkelijk kleiner dan op de onderhelft des ligchaams, waar ze alle donkerbruin zijn. Verwant aan haar zijn *Serranus tumilabris* CV. en *Serranus miliaris* CV., doch volgens de beschrijvingen dezer soorten in de groote Histoire naturelle des Poissons zou *Serranus tumilabris* grijs zijn en met heldergroen gestippeld, terwijl bij *Serranus miliaris* de rugvin van voren hooger zou zijn en de vlekken des ligchaams grooter, terwijl er bovendien nog grootere vlekken zouden zijn op den rand der rugvin en eene donkerzwarte vlek op den rug van den staart.

Plectropoma maculatum CV. Poiss. II p. 296.

Plectrop. corpore oblongo compresso, altitudine spinam dorsi 1^m inter et spinam ventralem 4 $\frac{2}{5}$ circiter, mediam dorsalem radiosam inter et spinam analem 4 $\frac{2}{5}$ ad 4 $\frac{5}{6}$ in ejus longitudine, latitudine 2 fere ad 1 $\frac{2}{3}$ in ejus altitudine; capite acuto 4 ad 4 $\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; altitudine capitis 1 $\frac{1}{2}$ ad 1 $\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; oculis diametro 5 ad 5 $\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; rostro, fronte maxima parte labisque alepidotis; maxilla superiore maxilla inferiore brevior sub oculi parte posteriore desinente 2 $\frac{1}{2}$ ad 2 et paulo in longitudine capitis; osse supramaxillari postice superne squamis minimis obsito; dentibus maxilla superiore pluriseriatis serie externa serie interna majoribus postrosum longitudine decrescentibus antice utroque latere in thurram trigonam collocatis et insuper canino magno curvato; dentibus vomerinis et palatinis parvis, vomerinis in thurram \wedge formem, palatinis utroque latere in vittam gracilem dispositis; dentibus maxilla inferiore utroque latere antice et postice biseriatis serie interna mobilibus, caninis insuper 2 ad 4 magnis, anteriore simpliciter approximata, posteriore vel posterioribus medio maxillae ramo insertis; praecoperculo rotundato margine posteriore denticulis minimis vix conspicuis scabra inferne spinis 3 distantibus deorsum et antrosum spectantibus; operculo spinis 3 media ceteris majore, superiore et

inferiore parum conspicuis; suboperculo margine posteriore junioribus denticulis minimis scabro; interoperculo edentulo; linea dorsali oblique usque sub pinna dorsali radiosa adscendente; linea ventrali rectiuscula; squamis aetate juvenili et media etenoïdeis aetate proveciore cijeloïdeis, lateribus 110 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali parte spinosa parte radiosa multo humiliore spinis gracilibus 3^a et 4^a ceteris longioribus, parte radiosa valde obtusa rotundata corpore minus triplo humiliore; pectoralibus obtusis rotundatis et ventralibus acutis $6\frac{1}{2}$ ad 7, caudali junioribus subtruncata aetate provecis angulis acute productis 5 fere ad 5 et paulo in longitudine corporis; anali antice obtusa rotundata dorsali radiosa altiore, postice acutangula; colore corpore pinnisque rubro; dorsali radiosa superne, anali inferne, caudali postice violaceis; capite, corpore pinnisque verticalibus maculis coeruleis coeruleo profundiore cinctis, maculis capite corporeque antice oblongis longitudinalibus in series longitudinales irregulares, maculis dorso et corpore postice pinnisque rotundis ceteris minoribus irregulariter dispositis; caudali postice flavo vel rubro marginata.

B. 7. D. 8/11 vel 8/12 vel 7/12 vel 7/13. P. 2/14. V. 1/3. A. 3/8 vel 3/9. C. 15 et lat brev.

Synon. *Bodianus maculatus* Bl. Ausl. Fisch. IV p. 48 tab. 228. Lacép.

Poiss. IV p. 280, 293. Bl. Schm. Sijst. posth. p. 331.

Geflechte Bodian Bl. Ausl. Fisch. IV p. 48 tab. 228.

Bodian tacheté Bl. ibid. Lacép. Poiss. IV p. 280, 293.

Plectropoma punctatum QG. Zoöl. Voy. Uranie I p. 318 tab. 45 fig. 1.

Plectropoma punctat QG. ibid. CV. Poiss. II p. 296.

Plectropoma maculatum CV. Var. a. Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 39.

Ikan Laüdi et *Kalay bebeh* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Singapore, in mari.

Macassar, Celebes insulae, in mari.

Sindang ole, Halmaherae insulae, in mari.

Longitudo 7 speciminum 203''' ad 503'''.

Aann. De afbeelding van BLOCH vertoont het profiel van het voorhoofd te bol, doch laat, niettegenstaande hare overige onnaauwkeurigheden, de soort goed herkennen. De afbeelding in de Voyage de l'Uranie laat insgelijks te wenschen over, vooral wat de kleuren betreft, terwijl er ook zeer ten onregte onderoogkuilsbeentanden zijn aangeduid. BLOCH's voorwerp was zeker van Java afkomstig, hoezeer hij zeide het van Japan te hebben ontvangen. QUOY en GAIMARD vonden de soort sedert bij Mauritius terug doch hielden haar voor nieuw, op grond

dat de staartvin bij hun voorwerp afgeknot was. In de bovenstaande beschrijving heb ik echter reeds gemeld, dat de staartvinrandstralen zich bij de oude voorwerpen verlengen en der vin een uitgerand of gekwabt voorkomen geven. CUVIER bragt ook *Plectropoma punctatum* QG. reeds tot *Bodianus maculatus* Bl. terug.

De soort onderscheidt zich standvastig van *Plectropoma leopardinus* CV. door hare langwerpige kop- en ligchaamsvlekken (welke echter in grootte en talrijkheid bij de verschillende voorwerpen nog al aanmerkelijk verschillen), en door het aanwezig van slechts 3 preoperkeldoornen. In habitus gelijken beide genoemde species echter zeer veel op elkander en slechts is *Plectropoma leopardinus* CV. steeds wat minder slank van ligchaam dan voorwerpen van gelijke grootte van de onderwerpelijke soort.

In RENARD's Poissons des Moluques komen twee afbeeldingen voor, welke welligt tot *Plectropoma maculatum* betrekking hebben, en welker verwantschap tot deze soort reeds door BLOCH is aangeduid. Deze afbeeldingen zijn die op plaat 29 van het eerste deel No. 157 *Luccesje coning* en 158 *Luccesje plabon*. No. 157 schijnt echter meer een Serranus te zijn, terwijl No. 158 door de grootte langwerpige blaauwe vlekken en uitgerande staartvin eerder aan de onderwerpelijke soort doet denken.

Plectropoma leopardinus CV. Poiss. II p. 295 tab. 36.

Plectrop. corpore oblongo compresso, altitudine spinam dorsi 1_m inter et spinam ventralem $4\frac{2}{3}$ ad $4\frac{3}{4}$, mediam dorsalem radiosam inter et spinam analem 1^m $4\frac{1}{2}$ ad $4\frac{3}{4}$ in ejus longitudine, latitudine 2 fere ad $1\frac{2}{3}$ in ejus altitudine; capite acuto $4\frac{1}{3}$ ad 4 in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $5\frac{2}{3}$ ad $6\frac{2}{3}$ in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; rostro, fronte maxima parte labiisque alepidotis; maxilla superiore maxilla inferiore brevior sub oculi parte posteriore desinente, $2\frac{1}{2}$ ad $2\frac{3}{4}$ in longitudine capitis; osse supramaxillari postice superne squamis minimis obsito; dentibus maxilla superiore pluriseriatis serie externa serie interna majoribus postrorsum longitudine decrescentibus antice utroque latere in thurmm trigonam collocatis et insuper canino magno curvato; dentibus vomerinis et palatinis parvis, vomerinis in thurmm \wedge formem, palatinis utroque latere in

vittam gracilem dispositis; dentibus maxilla inferiore utroque latere antice et postice biseriatis serie interna mobilibus, caninis insuper 3 magnis curvatis anteriore simpliciter approximato, posterioribus medio maxillae ramo insertis; praeperculo rotundato margine posteriore denticulis minimis vix conspicuis scabro inferne spinis 5 deorsum et antrorsum spectantibus spinis 3 inferioribus valde approximatis; operculo spinis 3 media superiore et inferiore multo majore; suboperculo margine posteriore junioribus denticulis minimis scabro; interoperculo edentulo; linea dorsali oblique usque sub pinna dorsali radiosa adscendente; linea ventrali rectiuscula; squamis aetate media ctenoideis aetate provecta cycloideis, lateribus 120 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali parte spinosa parte radiosa multo humiliore spinis gracilibus mediis ceteris longioribus, parte radiosa antice valde obtusa rotundata postice angulata angulo rotundata corpore triplo fere ad triplo humiliore; pectoralibus obtusis rotundatis et ventralibus acutis 7 ad $7\frac{1}{2}$, caudali leviter emarginata angulis acuta $5\frac{1}{2}$ ad $5\frac{1}{3}$ in longitudine corporis; anali antice obtusa rotundata dorsali radiosa altiore; colore corpore superne fuscescence-rubro lateribus inferneque rubro; capite corporeque ubique ocellis rotundis numerosis parvis dilute coeruleis coeruleo profundiore cinctis, spatiis autem ocellos inter ocellis ipsis multo majoribus; pinnis rubris verticalibus ocellis parvis ut in corpore, pectoralibus ocellis basi tantum; dorsali radiosa superne, caudali medio postice, ventralibus apicem versus analique inferne violascentibus; caudali postice flavo marginata.

B. 7. D. 8/11 vel 8/12 vel 7/12 vel 7/13. P. 2/14. V. 1/15. A. 3/8 vel 3/9 vel 2/9 vel 2/10. C. 15 et lat. brev.

Synon. *Perca miniata* Var. C. Forsk. Descr. animal. p. 42?

Holocentre leopard Lacép. Poiss. IV p. 332, 337.

Holocentrus leopardus Lacép. ibid.

Plectropoma leopard CV. Poiss. II p. 295 tab. 36.

Plectropoma leopardinum T. Schl. Faun. Jap. Poiss. p. 12.

Plectropoma maculatum CV.? Rüpp. Atl. R. N. Afr. F. R. M. p. 110, Neue Wirbelth. F. Abijss. F. R. M. p. 90.

Plectropoma leopardus Richds. Rep. 15th Meet. Brit. Assoc. Rep. Ichth. Chin. Jap. p. 230.

Plectropoma cyanostigma Blkr. Topogr. Batav. in Nat. Gen. Arch. Ned. Ind.

Plectropoma maculatum CV. Var. b. Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 30.

Dabbe Arab.

Ikan Laüdi et *Ikan Kakap bebeh* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 5 speciminum 290''' ad 560'''.

Aanm. De aangehaalde afbeelding, naar een gedroogd en gekleurd voorwerp genomen, vertoont de blaauwe vlekjes ver-

keerdelijk roodbruin en die der straalachtige rug- en aarsvin in het geheel niet. Ook zijn er de preoperkeldoornen onjuist afgebeeld, even als de gedaante van rug- en aarsvin. Van de zijdelijke hondstanden in de onderkaak ziet men er evenmin iets. De korte beschrijving van CUVIER is weinig geschikt om het gebrekkige dier afbeelding te verbeteren. Een en ander deed mij vroeger mijne voorwerpen van deze soort tot eene eigene species brengen, welke ik *Plectropoma cijanosigma* noemde, doch welke ik later terugbragt tot eene varieteit van *Plectropoma maculatum* CV. In de laatste dwaling verviel ook de heer RÜPPELL min of meer. Zijne *Plectropoma maculatum* CV.? is mijns inziens tot *Plectropoma leopardinus* CV. terug te brengen en in zijne Neue Wirbelthiere drukt hij bepaald zijnen twijfel uit, of *Plectropoma leopardinus* en *Plectropoma maculatum* wel verschillende soorten zijn. Naar mijne voorwerpen echter te oordeelen, heeft *Plectropoma leopardinus* de ligchaamsvlekjes standvastig rond, en hoezeer in grootte bij verschillende voorwerpen verschillende, toch standvastig veel talrijker en kleiner dan *Plectropoma maculatum* CV. Een standvastig en nog zekerder kenmerk, wat bij alle mijne voorwerpen en ook bij verkleurde voorwerpen de diagnose gemakkelijk moet maken, is het aanwezig van 5 preoperkeldoornen, waarvan de onderste drie zeer dicht bijeenstaan als op eene gemeenschappelijke basis. Beide soorten zijn verre van algemeen te Batavia, doch van tijd tot tijd worden eenige voorwerpen, meestal van 1 tot 2 voeten lengte, te Batavia ter markt gebragt. In tegenstelling van de soorten van Serranus van Batavia, hebben zij een voortreffelijk vleesch, dat voor de fijnste mij bekende soorten niet onderdoet en zeker een der meest gezochte geregten op de tafels der Europeanen zou zijn, indien men er in slagen konde ze door aankweeking te vermenigvuldigen.

Plectropoma oligacanthus Blkr.

Plectrop. corpore oblongo compresso, -altitudine spinam dorsi 1^m inter et spinam ventralem 4 $\frac{2}{3}$ ad 4 $\frac{1}{2}$, medianam dorsalem radiosam inter et spinam

analem 1^m $4\frac{3}{4}$ ad 5 fere in ejus longitudine, latitudine 2 fere ad $1\frac{3}{4}$ in ejus altitudine; capite acuto 4 ad $4\frac{1}{4}$ vel $4\frac{1}{5}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{3}{5}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 6 fere ad $6\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; rostro, fronte maxima parte labiisque alepidotis; maxilla superiore maxilla inferiore brevior sub oculi parte posteriore desinente $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; osse supramaxillari postice superne squamis minimis obsito; dentibus maxilla superiore lateribus biseriatis serie externa serie interna majoribus postrorsum longitudine decrecentibus, antice pluriseriatis utroque latere in thurmmam trigonam collocatis et insuper canino magno curvato; dentibus vomerinis et palatinis parvis, vomerinis in thurmmam \wedge formem, palatinis utroque latere in vittam gracilem dispositis; dentibus maxilla inferiore utroque latere biseriatis serie interna mobilibus caninis insuper 3 vel 4 anteriore sijnphijsi approximato mediocri postrorsum curvato, posterioribus 2 vel 3 medio maxillae ramo insertis inaequalibus rectiusculis; praecoperculo rotundato margine posteriore denticulis minimis vix vel non conspicuis scabro inferne spinis 3 vel 4 deorsum et antrorsum spectantibus; operculo spina unica conspicua spinis 2^a et 3^a rudimentariis; suboperculo interoperculoque edentulis; linea dorsali oblique usque sub initio dorsalis radiosae adscendente; linea ventrali rectiuscula; squamis aetate media ctenoideis, aetate provecta cijeloideis, lateribus 120 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali parte spinosa parte radiosa multo humiliore spinis gracilibus 2^a et 3^a vel 3^a et 4^a ceteris longioribus, parte radiosa antice et postice acuta emarginata radio 5° ceteris longiore corpore minus duplo humiliore; pectoralibus obtusis rotundatis 8 ad $8\frac{1}{2}$, ventralibus acutis $7\frac{1}{2}$ ad 8, caudali obtuse emarginata lobis acutis 5 ad $5\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; anali acuta emarginata dorsali radiosa vix humiliore; colore corpore superne pulchre violascente-rubro inferne pulchre rubro; capite genis vittis longitudinalibus obliquis curvatis coeruleis 5 ad 7 a regione suboculari suboperculum interoperculumque versus descendentibus; vittis rostro-ocularibus 2 ad 4 coeruleis posteriore post oculum operculi partem superiorem versus adscendente; maxillis rostro, fronte et vertice maculis oblongis longitudinalibus et transversis coeruleis notatis; dorso antice superne et regione thoracica vittis pluribus longitudinalibus, lateribus antice vittis pluribus transversis coeruleis; dorso postice, ventre postice caudaque maculis numerosis rotundis et oblongis coeruleis; pinnis pulchre rubris; dorsali spinosa maculis aliquot coeruleis; dorsali radiosa et anali vittis pluribus longitudinalibus obliquis coeruleis margine libero violascentibus; pectorali postice violacea late aurantiaco marginata basi maculis vel vittulis coeruleis; ventrali vittis longitudinalibus coeruleis apice violascente; caudali medio postice violascente ubique ocellis coeruleis numerosis notata.

B. 7. D. 6/12 vel 6/13 vel 7/12 vel 7/13. P. 2/12 vel 2/13. V. 1/5. A. 3/3 vel 3/3. C. 15 et lat. brev.

Synon. *Ikan Laiüdi* et *Ikan Kékap bebeh* Mal. Bat.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 327''' et 495'''.

Aanm. Ik noem deze soort naar het geringe aantal harer rugdoornen, hebbende alle tot heden toe bekende soorten, van 7 tot 13 dier doornen. Zij is is het naaste verwant aan *Plectropoma maculatum* CV. en *Plectropoma leopardinum* CV., doch laat zich gemakkelijk herkennen aan de overlangsche blaauwe wang-, rug- en buikbanden en dwarsche blaauwe zijdebanden, tweereijige zijdelijke bovenkaakstanden en spitstoppige uitgerande straalachtige rugvin en aarsvin. Mijne twee voorwerpen, welke ik in het begin van Oktober 1854 ontdekte, zijn de eenige, welke ik ooit heb gezien.

SPHYRAENOÏDEI.

Sphijraena Forsteri CV. Poiss. III p. 261, VII p. 382?

Sphijraen. corpore elongato subcylindraco, altitudine 9 circiter in ejus longitudine; capite ore clauso $3\frac{2}{5}$ ad $3\frac{3}{5}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $2\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, $1\frac{2}{3}$ circiter in parte capitis postoculari; rostro usque ad apicem maxillae superioris oculo duplo longiore, sulco os maxillare recipiente $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{2}$ oculi diametro ante oculum sito; maxilla superiore vix ante vel sub oculi margine anteriore desinente, ore clauso $2\frac{1}{2}$ ad $2\frac{3}{4}$ in longitudine capitis; maxilla inferiore apice conica acuta sijmphijsi tuberculo conico; dentibus maxilla superiore utroque latere parvis p. m. 40, antice insuper utroque latere caninis 2 magnis posteriore anteriore majore; dentibus palatinis utroque latere p. m. 10 uniseriatis anterioribus 4 ad 6 caninis magnis inaequalibus posterioribus multo majoribus; lingua denticulis minimis scabra; maxilla inferiore dentibus utroque latere p. m. 19 posterioribus ceteris majoribus postrorsum spectantibus, sijmphijsi insuper canino valido; praeoperculo obtusangulo rotudato; operculo spina debili conspicua; squamis cijeloïdeis, lateribus 110 p. m. in serie longitudinali, 30 p. m. in serie transversali; linea laterali singulis squamis tubulo simplice notata; pinna dorsali 1^a supra apicem pectoralium incipiente acuta dorsali 2^a non humiliore spinis gracilibus anterioribus subaequalibus ceteris longioribus; dorsali radiosa antè analem incipiente plus dupla ejus longitudine a spina dorsi postica remota, corpore multo humiliore, non altiore quam longa, acuta, vix emarginata; pectoralibus acutis 11 circiter, ventralibus sub posteriore dimidio pectoralis insertis 14 circiter, caudali lobis acutis 6 fere in longitudine corporis; anali dorsali radiosae altitudine et

longitudine subaequali; colore corpore superne dilute viridi, lateribus inferneque argenteo vel margaritaceo; pinnis dorsalibus dilute violascentibus, spinosa nigro marginata; pectoralibus viridescente-aurantiacis; anali ventralibusque albidis; caudali violascente-viridi postice leviter fusco marginata.

B. 7. D. 5—2/3 vel 5—2/9. P. 2/11. V. 1/5. A. 3/7 vel 3/8. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Sphyrène de Forster* CV. Poiss. III p. 261, VII p. 382?

Senuk, Snuk et Snok Indig. Batav.

Snoek Belgie. Ind. orient.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 2 speciminum 320'' et 380''.

Aanm. Verwant aan *Sphyaena jello* CV., onderscheidt onderwerpelijke soort zich er echter van door aanmerkelijk grootere ooggen, minder talrijke schubben, hooger en korteren snuit en afwezigheid van dwarsche rugbanden. Eene andere na verwante soort is *Sphyaena affinis* Rüpp. Deze heeft insgelijks grootere schubben dan *Sphyaena jello* CV., maar de rugvinnen, de aarsvin en het midden der staartvin zwartgroenachtig en dergelijke dwarsche rugbanden als *Sphyaena jello* CV.; de schubben zouden er echter veel grooter zijn dan bij *Sphyaena jello* CV., slechts ten getale van ongeveer 24 op eene dwarsche rei in de streek van den anus, wat doet vermoeden dat er ook op eene overlansche rei aanmerkelijk minder gaan dan bij de onderwerpelijke soort en bij *Sphyaena jello* CV. Ik vermoed, dat mijne voorwerpen behooren tot *Sphyaena Forsteri* CV., komende zij in alle opzigten overeen met hetgeen in de groote Histoire naturelle des Poissons daarvan wordt gezegd, wat echter te weinig en te onvolledig is, om met voldoende zekerheid over de identiteit te oordeelen.

Sphyaena Commersonii CV. Poiss. III p. 260.

Sphyr. corpore elongato subcylindraceo, altitudine $9\frac{1}{4}$ ad $8\frac{2}{3}$ in ejus longitudine; capite acuto ore clauso $3\frac{2}{3}$ ad 4 in longitudine corporis; altitudine capitis $2\frac{2}{3}$ ad $2\frac{5}{8}$ in ejus longitudine; oculis diametro 5 fere ad $5\frac{1}{2}$ in longitudine capitis, $1\frac{1}{2}$ ad 2 in capitis parte postoculari; rostro usque ad apicem maxillae superioris oculo plus duplo longiore, sulco os maxillare recipiente vix vel non angulato minus $\frac{1}{2}$ oculi diametro ante oculum sito; maxilla superiore junioribus vix ante oculum, actate pro-

vectoribus sub oculi margine anteriore desinente, ore clauso $2\frac{1}{2}$ ad $2\frac{1}{2}$ vel $2\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; maxilla inferiore apice conica symphysi tuberculo conico; dentibus maxilla superiore utroque latere 50 ad 40 parvis antice insuper utroque latere 2 ad 4 caninis magnis sagittatis; dentibus palatinis utroque latere uniseriatis, anticis 4 ad 6 caninis inaequalibus, posticis aliquot parvis; lingua denticulis minimis scabra; maxilla inferiore dentibus utroque latere 15 ad 18 posticis ceteris majoribus distantibus longioribus quam basi latis subverticaliter insertis, symphysi insuper canino valido; praeoperculo obtusissimo oblique rotundato; operculo spina debili parum conspicua; squamis cycloïdeis, lateribus 80 p. m. in serie longitudinali; linea laterali singulis squamis tubulo simplice notata; pinna dorsali 1^a supra apicem pectoralium incipiente, acuta, dorsali radiosa paulo humiliore, spinis gracilibus anticis 2 subaequalibus corpore multo humilioribus; dorsali radiosa ante analem incipiente plus dupla ejus longitudine a spina dorsi postica remota, altiore quam longa, corpore paulo vel non humiliore, vix emarginata; pectoralibus acutis 10 ad 11, ventralibus sub dimidio pectoralium posteriore ante dorsalem 1^m insertis 12 ad $12\frac{1}{2}$, caudali lobis acutis $5\frac{2}{3}$ ad 6 et paulo in longitudine corporis; anali dorsali radiosae altitudine et longitudine subaequali; colore corpore superne violascente-viridi inferne argenteo; operculo membrana postice nigra; pinnis pectoralibus et ventralibus albidis; dorsalibus, caudali analique violaceis, dorsali spinosa superne nigricante, dorsali radiosa, anali caudalique apicibus albis.

B. 7. D. 5— $2\frac{3}{8}$ vel 5— $2\frac{3}{9}$. P. $2\frac{2}{11}$ vel $2\frac{2}{12}$. V. $1\frac{1}{5}$. A. $3\frac{7}{7}$ vel $3\frac{8}{8}$. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Variété de la Sphyrène chinoise* Lacép. Poiss. V p. tab. 8 fig. 3.

Sphyrène de Commerson CV. Poiss. III p. 260.

Senuk, Snuk et Snok Indig. Batav.

Tunel Indig. Samar.

Snoek Belg. Ind. Orient.

Habit. Batavia, Samarang, Surabaja, Javae insulae, in mari.

Kammal, Madurae insulae, in mari.

Ternate, in mari.

Sindangole, Halmaheirae insulae, in mari.

Longitudo 9 speciminum 255''' ad 505'''.

Aann. Door hare violette staart-, aars- en rugvinnen met witte toppen doet deze soort denken aan *Sphyraena agam* Rüpp., eene inderdaad aan haar verwante soort, welke echter gemakkelijk herkenbaar is aan hare driewerf uitgesnedene staartvin, welke daardoor een vierkwabbig aanzien heeft. Zeer na aan haar verwant zijn ook *Sphyraena barracuda* CV. van Amerika en *Sphyraena Dussumieri* CV. *Sphyraena barracuda*

CV. heeft echter geene kleine gehemeltetanden achter de grootere, den kop $3\frac{1}{2}$ maal in de lengte des ligchaams, de hoogte van den kop 3 maal in zijne lengte en de hoogte des ligchaams 7 maal tot meer in zijne lengte. Moeijlijker nog is het haar te onderscheiden van *Sphyaena Dussumieri* CV., namelijk naar de onvolledige beschrijvingen van de groote Histoire naturelle des Poissons, doch deze schijnt van de onderwerpelijke te verschillen door dicht bijeenstaande gelijkzijdig driehoekige onderkaakstanden ten getale van ongeveer 22, alsmede doordien er de bovenkaak niet zoover achterwaarts reikt.

Hoezeer ik mijne voorwerpen beschouw als te behooren tot *Sphyaena Commersonii* CV., laten noch de aangehaalde afbeelding van LACÉPÈDE, noch de korte beschrijving van CUVIER toe, zulks met zekerheid te zeggen. Het komt mij zelfs niet geheel onwaarschijnlijk voor, dat een nader onderzoek naar de natuur *Sphyaena Commersonii* CV. en *Sphyaena Dussumieri* CV. als eene zelfde species zal doen kennen.

Sphyaena Commersonii CV. is te Batavia veel zeldzamer dan *Sphyaena jello* CV. en *Sphyaena obtusata* CV. en wordt soms maanden achtereen niet ter markt gebracht, terwijl zij ook altijd slechts in eenige weinige voorwerpen wordt aangebracht en nooit bij geheele scholen.

Polynemus indicus Shaw. Gen. Zoöl. V p. 155. Swains. Nat. Hist. Fish. II p. 234.

Polynem. corpore elongato compresso, altitudine 6 ad 7 et plus in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite $4\frac{2}{3}$ ad 5 et plus in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{2}{3}$ ad $1\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; oculis diametro 6 ad $6\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; linea rostro-frontali paulo ante oculos concavinscula; rostro acuto conico valde prominente; maxilla superiore maxilla inferiore longiore longe post oculum desinente 2 et paulo in longitudine capitis; praecoperculo angulato angulo membranaceo postico denticulato denticulis bene conspicuis inferiore ceteris longiore; operculo acuto postico membranaceo; squamis lateribus 60 ad 70 in serie longitudinali; vesica natatoria usque ad ossa pinnae analis interspinosa producta appendiculata; pinna dorsali spinosa multo minus ejus longitudine a dorsali radiosa remota, acuta, dorsali radiosa non vel vix humiliore, spina 2^a vel 3^a spinis ceteris longiore corpore non multo humiliore; pinnis dorsali radiosa analique acutis emarginatis, anali dor-

sali radiosa corporeque multo humilior; pectoralibus acutis $6\frac{1}{2}$ ad 7, ventralibus acutis 10 ad $9\frac{1}{2}$, caudali profunde incisa lobis acutissimis vel in fila productis superiore inferiore longiore $2\frac{1}{2}$ ad $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; radiis pectoralibus liberis 5 superiore ceteris longiore anum attingente vel paulo superante; spina ventrali spinæ dorsali 5te circiter opposita; colore corpore superne violascente-coeruleo, inferne albo, plus minusve fusco arenato; pinnis imparibus profunde violaceis, pectoralibus violaceo-nigris, ventralibus albescentibus dimidio libero violascentibus.

B. 7. D. 8 — $1/13$ vel $1/14$. P. 14 + 5 liberi. V. $1/5$. A. $3/11$ vel $3/12$. C. 19 et lat. brev.

Synon. *Maga boshce* Russ. Corom. Fish. II p. 68 tab. 184.

Polynemus sele Buch. Ham. Gang. Fish. p. 226, 381. McCl.

Journ. As. Soc. VIII p. 203 tab. Calc. Journ. N. Hist. II p. 450, III, 179, 181, tab. 6. Cant. Proc. Zoöl. Soc. VII.

Polynemus uronemus CV. Poiss. III p. 285. Blkr. Verh. B. G. XXII Perc. p. 58.

Polynème a queue en filet CV. Poiss. ibid.

Polynemus ploteus McCl. Calc. Journ. N. Hist. II p. 450.

Polynemus plebejus McCl. ibid. III p. 179, 181.

Polynemus lineatus McCl. ibid.

Polynemus gelatinosus McCl. ibid.

Valan kala Indig. Pondic.

Rowbal Angl. Vizagap.

Ikan Kuru Mal.

Habit. Batavia, Surabaja, in mari.

Longitudo 5 specimenum 292''' ad 525'''.

Aanm. Verwant aan *Polynemus plebejus* Brouss., laat zich *Polynemus indicus* Shaw daarvan echter zeer gemakkelijk onderskennen door veel slanker ligchaam, spitseren snuit, verlengde gewoonlijk draadvormig eindigende staartvinkwabben, afwezigheid van lichaamsbanden, enz. Zij is te Batavia zeer zeldzaam. Te Soerabaja nam ik in 1848 twee voorwerpen waar. Te Batavia zag ik haar eerst in Augustus 1854, in welke maand ik op verschillende dagen 3 voorwerpen er van magtig werd, naar welker verschen toestand de bovenstaande beschrijving genomen is.

CHAETODONTOIDEI.

Holacanthus chrysocephalus Blkr.

Holac. corpore oblongo compresso, diametro dorso-ventrali $2\frac{1}{2}$ circiter

in longitudine corporis; capite obtuso 5 et paulo in longitudine corporis; linea rostro-frontali declivi recta; linea rostro-dorsali linea rostro-ventrali paulo longiore; oculis diametro 3 et paulo in longitudine capitis; osse suborbitali oculi diametro humiliora vix denticulato; praeoperculo margine posteriore dentibus 20 p. m. mediocribus scabro, spina oculo vix longiore, margine inferiore edentulo; squamis non squamatis lateribus 105 p. m. in serie longitudinali squamis corpore ubique magnitudinis subaequalibus, capite antice pinnisque squamis ceteris minoribus; pinna dorsali spinosa spinis posterioribus aequalibus spinis anterioribus longioribus, parte radiosa obtusa rotundata parte spinosa vix altiore; pectoralibus obtusiuscule rotundatis $5\frac{1}{2}$, ventralibus valde acutis $4\frac{2}{3}$, caudali obtusa convexa 6 et paulo circiter in longitudine corporis; anali obtusa rotundata dorsali radiosa non vel vix humiliora spina posita spinis ceteris longiore; colore corpore antice pulcherrime aurantiaco-rubro post pinnas pectorales fusco-violaceo; capite ubique coeruleo rivulato; vittis corpore antice longitudinalibus irregularibus pulchre coeruleis; corpore medio et postice caudaque maculis numerosissimis parvis oblongis longitudinaliter plus minusve seriatis pulchre coeruleis; pinna dorsali antice aurantiaco-rubra postice fusco-violacea, antice fusco parte radiosa albo et nigro marginata, vitta intramarginali coerulea, infra vittam punctis numerosis coeruleis; pectoralibus aurantiacis coeruleo maculatis basique annulo coeruleo; ventralibus aurantiacis medio apiceque fuscis; anali basi fusco-violacea, medio rubro-fusca marginem duplicem album nigrumque versus fusco-violascente, media pinna vittis 2 longitudinalibus parallelis coeruleis; caudali pulcherrime aurantiaco-flava.

B. 6. D. 13/18 vel 13/19. P. 2/17. V. 1/5. A. 3/17 vel 3/18. C. 17 et lat. brev.

Habit. Batavia, in mari prope insulas.

Longitudo speciminis unici 170'''.

Aann. Deze soort heeft groote verwantschap in vormen en kleuren met *Holacanthus mesoleucos* CV., doch verschilt er nog van door talrijke kenmerken. Zoo zijn bij exemplaren van *Holacanthus mesoleucos* CV., van dezelfde grootte als het bovenbeschrevene, de voorste rugdoornen sterker ontwikkeld, de schubben grooter en aan de basis beschubt, terwijl er een breede zwarte oogband aanwezig is en de blaauwe kop- en rug- en aarsvinbanden ontbreken. Bovendien nog heeft *Holacanthus mesoleucos* den preoperkeldoorn sterker ontwikkeld, tanden aan den onderrand van het preoperkel, 12 rugdoornen, enz.

Het enkele voorwerp, hierboven beschreven, is het eenige wat ik ooit gezien heb, zoodat de soort als zeer zeldzaam te beschouwen is.

LABIRINTHIFORMES.

Anabas macrocephalus Blkr.

Anab. corpore oblongo compresso, altitudine spinam dorsi 1^m inter et spinam ventralem 4 et paulo ad 4½, supra spinam analem 1^m 4 ad 4 et paulo in ejus longitudine, latitudine (capite) 1½ ad 1¼ in ejus altitudine; capite obtuso convexo 3½ ad 3¼ in longitudine corporis; altitudine capitis 1¼ ad 1½ in ejus longitudine; oculis diametro 3½ ad 5½ in longitudine capitis, diametro 1¼ ad 1¼ distantibus; linea rostro-frontali convexa; rostro obtuso oculo brevior; maxillis aequalibus, superiore sub oculi dimidio anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis serie externa seriebus internis majoribus; dentibus vomerinis anticis parvis aequalibus in vittam brevem semilunarem, vomerinis posticis valde conspicuis in figuram T formem dispositis; osse suborbitali, operculo, suboperculo interoperculoque dentatis; dentibus angulo operculi et suboperculi elongatis; squamis ctenoideis, lateribus 30 vel 31 in serie longitudinali, 15 in serie transversali; linea laterali singulis squamis tubulo simplicee utroque latere poro vel fovea munito notata sub spinis dorsi subposticis interrupta; pinnis dorsali et anali parte spinosa parte radiosa humilioribus; dorsali spinis 4^a, 5^a 6^a et 7^a spinis ceteris, anali spinis 3^a, 4^a et 5^a spinis ceteris longioribus; dorsali et anali radiosus rotundatis dorsali anali altiore corpore minus duplo humilior; pectoralibus obtusis rotundatis 5½ ad 5¼, ventralibus acutis convexis 6¼ ad 6½, caudali obtusa rotundata 4 et paulo ad 4½ in longitudine corporis; colore corpore superne olivaceo inferne plus minusve aurantiaco; vittis maxillo-praeoperculari et maxillo-interoperculari fusciscentibus; lateribus juvenilibus fasciis diffusis transversis viridibus profundioribus; cauda basi pinnae macula oblongo-rotunda transversa nigro-fusca aetate provectoribus minus vel non conspicua; pinnis imparibus violascente-vel aurantiaco-viridibus, paribus plus minusve aurantiacis, ventralibus apice interdum fasciis.

B. 6. D. 18/8 vel 18/9 vel 18/10 vel 17/9 vel 17/10 vel 17/11. P. 2/13 ad 2/15. V. 1/5. A. 10/10 vel 10/11 vel 9/10 vel 9/11 vel 11/9 vel 11/10. C. 16 et lat. brev.

Synon. *Anabas scandens* Blkr. Verh. Bat. Gen. XXIII Doolh. K. p. 8 (nec auct.) ex parte.

Ikan Betok Mal. Bat.

Ikan Betik Sundan.

Habit. Batavia, Tandjongoost, Tjampea, in fluviis.

Longitudo 9 speciminum 78''' ad 172'''.

Aanm. Ik heb lang gearzeld deze soort van *Anabas scandens* CV., te scheiden en willen afwachten, tot ik een genoegzaam aantal voorwerpen er van bezat van verschillende grootte, om te

kunnen nagaan of de bij een paar kleinere exemplaren gevondene afwijkingen van de gewone soort ook bij de oudere voorwerpen voorkomen. Ik kan thans met vrij groote zekerheid haar bepalen als eene soort, die standvastig slanker van ligchaam is en stomper en boller van profiel dan *Anabas scandens* CV., terwijl er de kop betrekkelijk standvastig grooter is en zelfs bij het grootste mijner voorwerpen slechts $3\frac{3}{4}$ maal gaat in de lengte des ligchaams, terwijl die lengte bij de oudere voorwerpen van *Anabas scandens* CV. tot $4\frac{1}{5}$ maal in het ligchaam gaat. Kleuren en band- en vlekteekening zijn bij de jonge voorwerpen van beide soorten nagenoeg gelijk.

TEUTHIDES.

Amphacanthus melanospilos Blkr.

Amphac. corpore oblongo compresso, altitudine spinam dorsi 1^m inter et spinam ventralem anteriorem 3 circiter, spinam dorsi 7^m inter et spinam analem 1^m $2\frac{2}{3}$ ad $2\frac{2}{3}$ in ejus longitudine, latitudine $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; capite $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, paulo altiore quam longo; linea rostro-dorsali valde declivi vertice rectiuscula fronte ante oculos convexa rostro concava; oculis diametro $3\frac{2}{3}$ circiter in longitudine capitis; crista orbitali anteriore edentula; linea interoculari convexa; rostro oculo paulo longiore; demibus utraque maxilla 32 ad 38 dentibus infra apicem emarginatis plus minusve lobatis; osse suborbitali angulo oris oculi diametro vix altiore; operculo praeoperculo ossibusque scapularibus valde striatis; squamis cycloideis minimis conspicuis postscapularibus ceteris minoribus; pinna dorsali partem spinosam inter et radiosam parum emarginata spinis mediocribus 4^a et 5^a ceteris longioribus corpore plus triplo humilioribus, 1^a ceteris brevior; dorsal. radiosa dorsali spinosa altiore obtusa rotundata; pectoralibus apice acutiuscule rotundatis postice valde convexis ventralibus longioribus 7 circiter, caudali profunde incisa lobis gracilibus acute rotundatis $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; anali spinis validis postica ceteris longiore, parte radiosa dorsali radiosa humilior obtusa rotundata; colore corpore antice violaceo postice dilutiore sensim coerulescente; guttulis capite et corpore ubique confertis nigricantibus, genis, dorso ventreque guttulis aurantiacis intermixtis; spatii intergutturalibus guttulis ipsis fronte et rostro tantum paulo majoribus; hilde flavescente puillam versus annulo duplice anreo et fusco; pinnis dorsali inferne dilute superne fusciscente-violacea parte radiosa basi guttulis parvis nigris; pectoralibus et ventralibus membrana violaceo-hyalinis radiis roseis; caudali basi dilute, inferne fusciscente-violacea; caudali vio-

laescente-eoerulea postice profundiore et violaceo-roseo marginata ulique guttulis guttulis corpore minoribus numerosissimis confertis plerisque aurantiacis basi pinnæ et postice ex parte fuscis et nigricantibus.

B. 5. D. 1 proc. + 13/10 vel 13/11. P. 2/14. V. 1/3/1. A. 7/9 vel 7/10. C. 17 et lat. brev.

Synon. *Ikan Bronang bronang* Mal. Bat.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 368'''.

Aanm. Deze soort is van de mij bekende het naaste verwant aan *Amphacanthus chrysofilos* Blkr (Nat. Tijdschr. Ned. Ind. III p. 66) van Singapore, zoowel wat habitus als vlekteekening betreft en ik zou geneigd zijn haar voor dezelfde te houden, indien niet bij *Amphacanthus chrysofilos* alle vlekjes goud of oranjekeurig waren, en op de staartvin ontbraken, terwijl zij er op de wangen veel minder talrijk en meer van een staande en grooter zijn. Bovendien is bij *Amphacanthus chrysofilos* het profiel aanmerkelijk stomper en de snuitvoorhoofdslijn voor de oogen minder bol en op den snuit nagenoeg regt. Daar ik mijn voorwerp van Singapore, hetwelk 292''' lang en dus aanmerkelijk kleiner is dan het bovenbeschrevene, niet versch heb gezien, komt mij eene nadere vergelijkende studie van meerdere voorwerpen van beide soorten niet overbodig voor ter vastere bepaling van de verschillen.

Bij *Amphacanthus nuchalis* CV., welke insgelijks aan de onderwerpelijke verwant schijnt en bruinachtige vlekken heeft, zijn deze vlekken echter hoekig, en ook rug- en aars- en buik- en borstvinnen geheel gevlekt, is het profiel nagenoeg regtlijnig, enz.

Acanthurus mata CV. Poiss. X p. 148?

Acanth. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{5}{8}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 3 et paulo in ejus altitudine; capite obtuso convexo $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; longitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine capitis, plus diametro $\frac{1}{2}$ a linea frontali remotis; linea rostro-frontali ubique convexiuscula; rostro valde obtuso; osse suborbitali oculo multo altiore; sulco rostro-oculari oculo multo brevior; distantia lineam rostro-frontalem inter et marginem præoperculi posteriorem altitudine præoperculi sub oculo majore; dentibus maxillis encefiformibus dimidio apicali serratis, maxilla superiore p.

m. 18, maxilla inferiore p. m. 24; praeoperculo obtusangulo angulo tantum parum rotundato, limbo squamuloso; operculo osseque scapulari squamosis rugosis; squamis etenoïdeis lateribus 140 p. m. in serie longitudinali; cauda spina oculo brevior; linea laterali ramosa; pinna dorsali regulariter convexa rotundata spina postica spinis ceteris longior, parte radiosa parte spinosa paulo altiore corpore plus triplo humiliore postice obtusa rotundata; pectoralibus acutis 4½, ventralibus acutis 7 fere, caudali semilunariter emarginata lobis acutis 4 et paulo in longitudine corporis; anali dorsali radiosa non humiliore ejusque formam referente; colore corpore fusco-cente-rufa inferne cinerascens; vittis corpore longitudinalibus plus quam 30 coeruleis; capite genis et regione oculari aurantiaco nebulato; genis vittis longitudinalibus coeruleis 7 vel 8 vittis superioribus medio rostro cum vittis lateris oppositi unitis; pinna dorsali violascente-coerulea parte spinosa aurantiaco nebulata parte radiosa fasciis 5 ad 7 longitudinalibus aurantiacis margine superiore profunde violacea basi postice macula nigro-fusca; pectoralibus membrana coerulescentibus radiis viridi-violascentibus; ventralibus coerulescentibus aurantiaco nebulatis apice fusco-violaceis; anali coerulea fasciis 5 ad 7 longitudinalibus aurantiacis, margine inferiore profunde violacea, basi postice macula nigro-fusca; caudali antice cinerascens-fusca postice violascente-fusca.

B. 5. D. 9/25 vel 9/26 (rad. 4 anter. simpl.). P. 2/15. V. 1/5. A. 3/23 vel 3/24 (rad. 3 ant. simpl.). C. 16 et lat. brev.

Synon. *Mata* Russ. Corom. Fish. I p. 64 No. 82?

Acanthure maté CV. Poiss. X p. 148?

Ikan Abu tana Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 233'''.

Aanm. Verwant aan *Acanthurus matoïdes* CV., *Acanthurus strigosus* Benn. en *Acanthurus lincolatus* QG., alle welke soorten zich in mijne verzameling bevinden, onderscheidt zich echter onderwerpelijk daarvan door meerdere kenmerken, voornamelijk echter daardoor, dat er het preoperkel veel breder is en veel minder afgerond, en door aanmerkelijk kleinere en dus talrijkere schubben. Bij de drie genoemde soorten is de afstand van de snuitlijn tot aan den achterrand van het preoperkel of gelijk aan of kleiner dan de hoogte van het preoperkel onder het oog, hetwelk de uitdrukking geeft van hooge smalle wangen, terwijl bij de onderwerpelijk soort door den meer achterwaartschen stand van den achtersten preoperkelrand het gelaat eene geheel andere uitdrukking heeft. Afgescheiden van deze kenmerken, onderscheidt *Acanthurus strigosus* Benn. zich

nog door hare knodsvormige op een' dunnen steel zittende tanden, *Acanthurus lincolatus* CV. door uit puntjes gevormde onregelmatige overlangsche dunne streepjes van het geheele ligchaam en ongebande rug- en aarsvinnen, en *Acanthurus matoides* CV. door afwezigheid van banden op het ligchaam.

De afbeelding van RUSSELL's *Mata* gelijkt, wat het gelaat betreft, zoo treffend op mijn voorwerp, dat ik geloof dat die afbeelding naar dezelfde soort genomen is. Deze *Mata* heeft volgens de afbeelding insgelijks zeer kleine schubben en het preoperkel minder stomp afgerond dan de verwante soorten terwijl in de beschrijving ook gesproken wordt van blaauwe bandjes op kop en ligchaam. De afbeelding vertoont echter het ligchaam hooger dan mijn voorwerp. De heer RÜPPELL (Atl. R. N. Afrik. F. R. M. p. 57) houdt RUSSELL's *Mata* voor dezelfde soort als zijne *Acanthurus nigricans* (*Chaetodon nigricans* Bl. = *Acanthurus Blochii* CV.). Ik kan mij met dit gevoelen niet vereenigen, vooreerst vermits de heer RÜPPELL zegt, dat bij *Acanthurus nigricans* de kleur van het geheele ligchaam en van alle vinnen bruinzwart is en ten andere omdat BLOCH's afbeelding van *Chaetodon nigricans* wat profiel, preoperkel en grootte van schubben betreft meer gelijkt op *Acanthurus matoides* CV. Blkr., tot welke ik eerder geneigd zou zijn haar terug te brengen.

GOBIOÏDEI.

Gobius tentacularis CV. Poiss. XII p. 96.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine 7 ad $9\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; capite obtuso convexo $6\frac{1}{2}$ ad 7 in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, valde approximatis, maxima parte in anteriore capitis dimidio sitis; orbita superne tentaculo simplicite oculo vix vel non brevior; capite regione supraoperculari excepta alepidoto; rostro obtuso convexo oculo paulo brevior; rictu valde obliquo; maxilla superiore maxilla inferiore brevior sub oculi parte posteriore desinente; labiis gracilibus; dentibus maxilla superiore uniserialis acutis curvatis subaequalibus utroque latere p. m. 20; denti-

bus maxilla inferiore pluriseriatis erectis serie interna serie externa majoribus aequalibus acutis curvatis caninis vel caninoides nullis; sulco oculo-operculari parum conspicuo; squamis frontem inter et pinnam dorsalem 1^m linea media nullis, regione supraoperculari 17 p. m. in serie longitudinali usque sub spina dorsali anteriore; squamis lateribus 60 ad 70 in serie longitudinali, squamis caudalibus squamis corpore anterioribus multo majoribus; appendice anali conica gracili; pinnis dorsalibus basi leviter unitis, dorsali spinosa obtusiuscula corpore minus duplo humiliore spinis valde flexilibus curvatis 3^a ceteris longiore; dorsali radiosa corpore humiliore postice quam antice altiore angulata angulo rotundata radio 1° flexili; pectoralibus obtusis rotundatis ventralibus paulo longioribus 6 et paulo, caudali rhomboïdea acuta 3 ad 3½ in longitudine corporis; anali postice quam antice altiore dorsali radiosa non humiliore angulata angulo rotundata; colore corpore superne dilute viridi inferne margaritaceo-roseo; dorso lateribusque superne maculis rotundis sparsis rubris; pinnis dorsalibus roseo-hyalinis; dorsali spinosa maculis rubro-violaceis in series 3 longitudinales dispositis; dorsali radiosa maculis oblongis rubro-violaceis et coeruleis vittas 5 vel 6 longitudinales coeruleas et rubro-violaceas alternantes simulantibus; pectoralibus aurantiacis inferne violaceis; ventrali analique violaceis, anali basi serie longitudinali macularum rubro-violacearum, inferne coeruleo marginata vittaque intramarginali rubro-violacea; caudali flaveseente-viridi inferne violascente, fasciis 9 p. m. transversis obliquis rubro-violaceis.

B. 4. D. 6—1/12 vel 6—1/13. P. 20 vel 21. V. 1/5. A. 1/13 vel 1/14. C. 25 p. m. (lat. brev. incl.).

Synon. *Gobius erythrinus* K. v. II. sec. CV. Poiss. XII p. 97.

Gobie à tentacules CV. ibid.

Gobius macrurus Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Gobioïd. p. 35.

Ikan Belosso Mal. Bat.

Ikan Puntang Javan. Surabaj.

Habit. Batavia, Surabaja, Kammal, in mari et in aquis fluvio-marinis. Longitudo plus quam 100 specim. 75''' ad 130'''.

Aanm. Op enkele tijden komt deze soort in groot aantal te Batavia ter markt. Mijne vroegere beschrijving en die van de groote Histoire naturelle des Poissons zijn naar minder goed bewaarde exemplaren genomen, de bovenstaande daarentegen naar geheel versehe en fraaije voorwerpen. Bij enkele voorwerpen vind ik nog een paar tandjes achter de symphysis der bovenkaak achter de voorste tandjes geplaatst, doch bij bijkans alle voorwerpen zijn de bovenkaakstanden zuiver eenreijig. De soort is zeer gemakkelijk te herkennen aan haren oogdraad. Mijne vroeger aan de soort gegevene benaming, later voorge-

steld zijnde dan de aan het hoofd van dit artikel geplaatste, moet vervallen. Bovendien was die naam door den heer AGASSIZ reeds gegeven aan eene fossiele soort van *Gobius* van Monte Bolca.

Gobius microlepis Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Gobioïd. p. 35.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine $7\frac{1}{2}$ ad 9 in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 6 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{3}{4}$ in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ ad 4 in longitudine capitis, valde approximatis postice in anteriore dimidio corporis sitis; orbita tentaculo nullo; capite, regione supraoperculari excepta, alepidoto; rostro obtuso convexo oculo paulo vel non brevior; rictu valde obliquo; maxilla superiore maxilla inferiore brevior sub oculi parte posteriore desinente; labiis gracilibus; dentibus maxilla superiore uniseriatis acutis curvatis inaequalibus utroque latere p. m. 18; dentibus maxilla inferiore pluri-seriatis serie interna serie externa majoribus et crassioribus acutis curvatis erectis aequalibus serie externa extrorsum spectantibus, caninis vel caninoïdeis nullis; sulco oculo-operculari conspicuo; squamis frontem inter et pinnam dorsalem 1^m linea media nullis, regione supraoperculari 17 p. m. in serie longitudinali usque sub spina dorsali anteriore; squamis lateribus 50 p. m. in serie longitudinali, squamis caudalibus squamis anterioribus multo majoribus; appendice anali conica acuta; pinnis dorsalibus basi leviter unitis; dorsali spinosa acuta corpore altiore spinis valde flexilibus 5• interdum in filum liberum producta; dorsali radiosa antice quam postice humiliore postice corpore altiore acuta, radio 1. flexili; pectoralibus obtusis rotundatis ventrali rotundata longioribus 5 ad $5\frac{1}{2}$, caudali rhomboides acuta 3 ad $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; anali dorsali radiosa humiliore postice quam antice altiore acuta; colore corpore superne viridi inferne margaritaceo-roseo; dorso maculis magnis irregularibus diffusis violaceis pareis; singulis squamis dorso lateribusque superne margine libero puncto nigricante; regione infraoculari et scapulari guttula violacea vel coerulea; pinnis imparibus roseis; dorsali spinosa vittis longitudinalibus 2 vel 3 margaritaceo-coeruleis, spinis fusco variegatis; dorsali radiosa margaritaceo-coeruleo reticulata, membrana inter singulos radios punctis nigricantibus in series 2 transversas radiis approximatas dispositis; caudali inferne violascente-flavo marginata, superne membrana maculis numerosis oblongis nigricantibus, apicem versus vittis aliquot obliquis rubro-violaceis; anali margine duplici flavo et profunde violaceo; pectoralibus viridi-aurantiacis inferne violascentibus aurantiaco punctatis; ventrali basi periphariae aurantiaca medio violacea.

B. 4. D. 6 — $1/12$ vel $1/13$. P. 20 ad 22. V. $1/5$. A. $1/13$ vel $1/14$.

C. 22 p. m. (lat. brev. inclus.).

Synon. *Ikan Belosso* Mal. Batav.

Ikan Puntang, Jav. Surabaj.

Habit. Batavia, Surabaja, Javæ insulæ, in mari et aquis fluvio-marinis.

Sumanap, Maduræ insulæ, in mari.

Longitudo 14 speciminum 80'' ad 115''.

Aanm. Het ontvangen van meerdere geheel versche exemplaren dezer soort heeft mij in staat gesteld de versche kleuren naauwkeurig te beschrijven, van welke aanleiding ik tevens gebruik maak om de kenmerken der soort uitvoeriger mede te deelen dan in de bovenaangehaalde diagnose. Het gemis van den oogkuilsdraad doet haar gemakkelijk onderkennen van *Gobius tentacularis* CV. en hare kleurteekening en minder talrijke schubben zoowel van *Gobius tentacularis* CV. als van de tot dezelfde groep behorende *Gobius belosso* Blkr.

Sicydium microcephalus Blkr.

Sicyd. corpore elongato, antice cylindræteo postice compresso, altitudine $7\frac{1}{2}$ ad $7\frac{3}{4}$ in ejus longitudine; capite convexo valde obtuso $6\frac{1}{2}$ ad $6\frac{3}{4}$ in longitudine corporis; latitudine capitis $1\frac{1}{4}$ circiter, altitudine $1\frac{3}{5}$ ad $1\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; oculis diametro 4 ad 4 et paulo in longitudine capitis, diametris 2 circiter distantibus; rostro valde obtuso convexo ante os prominente; rictu obliquo ante oculum desinente; dentibus labialibus minimis; dentibus maxilla inferiore utroque latere 5 ad 8 curvatis anteriore et posteriore ceteris longioribus caninis; dentibus maxilla superiore setaceis confertissimis; labio superiore papillato; squamis ctenoïdeis, frontem inter et dorsalem 1^m 20 p. m., lateribus 60 p. m. in serie longitudinali; squamis nuchalibus, thoracicis et ventralibus squamis lateralibus mediis et posterioribus et caudalibus multo minoribus; appendice anali brevi obtusa; pinna dorsali 1^a acuta corpore multo altiore spinis flexilibus 2^a, 3^a et 4^a ceteris longioribus subæqualibus; dorsali radiosa analique corpore humilioribus postice angulatis; pectoralibus latis rotundatis $5\frac{1}{2}$ ad $5\frac{1}{2}$, caudali obtusa rotundata $4\frac{1}{2}$ ad $4\frac{1}{2}$, ventrali infundibuliformi 10 ad 11 in longitudine corporis; colore corpore superne nitide olivaceo, ventre margaritaceo, lateribus maculis parvis flavis in series longitudinales dispositis maculis cauda postice in rete unitis; pinnis roseo-violascentibus, dorsalibus maculis parvis confertis irregularibus, pectoralibus punctis numerosissimis, caudali vittulis longitudinalibus violaceis profundioribus, caudali superne et inferne, pectoralibus et ventrali aurantiaco marginatis; anali violascente-aurantiaca inferne fusco marginata.

B. 4. D. 6—1/10 vel 6—1/11. P. 19 vel 20. V. 1/5. A. 1/10 vel 1/11. C. 48 p. m. (lat. brev. inclus.).

Habit. Tjibiliong, provinc. Banten, in fluviiis.

Longitudo 2 speciminum 105''' et 112'''.

Aanm. Deze *Sicydium* is zeer gemakkelijk kenbaar aan haren stompen korten en smallen kop, hooge eerste rugvin, fraaije gele vlektekening des ligchaams vooral van den staart, aan de vlektekening van rugvinnen, borstvinnen en staartvin, kleine nekschubben, enz. Zij is de 7^e soort van *Sicydium*, welke van den Indischen Archipel is bekend geworden. *Sicydium cynocephalum* CV. werd van Celebes bekend gemaakt doch bevindt zich tot nog toe niet in mijne verzameling. Van Java, Celebes en Sumatra bezit ik *Sicydium lagocephalum* CV., van Java dezelfde soort alsmede *Sicydium Parvei* Blkr en *Sicydium microcephalus* Blkr; van Sumatra *Sicydium lagocephalum* CV., *Sicydium macrostetholepis* Blkr en *Sicydium xanthurus* Blkr, en van Amboina *Sicydium micrurus* Blkr.

LABROÏDEI CYCLOÏDEI.

Scarus microrhinos Blkr. Spec. Pisc. Batav. Nat. T. N. Ind. VI
p. 201.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{1}{2}$ in ejus longitudine, latitudine 2 et paulo in ejus altitudine; capite obtuso convexo $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{1}{2}$ in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; vertice elevato; linea rostro-dorsali ubique convexa, aetate proevectis ante oculum angulata; oculis diametro $7\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis, diametro 1 vel plus diametro 1 a linea frontali remotis; naribus minimis distantibus rotundis subaequalibus; rostro convexiusculo oculo plus duplo longiore; maxillis coeruleo-viridibus superficie glabris margine obtuse conspicue crenulatis, maxilla superiore angulo oris dentibus 2 vel 1 extrorsum spectantibus; labiis bases maxillarum tantum tegentibus tenuissimis; squamis limbo praecoperuli nullis, lateribus 22 vel 23 in serie longitudinali; linea laterali ramosa; pinna dorsali spinis flexilibus subaequalibus; pinnis pectoralibus acutis $4\frac{2}{3}$ ad 5, ventralibus acutis $6\frac{1}{2}$ ad $6\frac{2}{3}$ caudali radiis intramarginalibus junioribus paulo aetate proevectis valde productis 4 et paulo ad 5 et paulo in longitudine corporis; colore corpore superne dilute viridi marginibus squamarum profundiore, inferne margaritaceo-roseo; squamis dorso lateribusque singulis vitta transversa rosea; labiis superiore dilute viridi, inferiore roseo-rubro; fascia maxillo-operculari pulchre viridi labio inferiore incipiente et marginem operculi posteriorem ante ra-

dios pectorales superiores attingente; pinnis imparibus roseis; dorsali et anali basi antice et margine libero superiore vel inferiore coeruleo limbatis; anali fascia media longitudinali viridi; caudali medio postice coerulea et superne inferneque coeruleo marginata; pectorali dilute viridi margine superiore coerulea fascia longitudinali intramarginali lata rosea; ventrali margaritacea antice coerulescente spina coerulea.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/13 vel 2/14. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10.

C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kakatua* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo 3 speciminum 265''' ad 410'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort reeds ter bovenaangehaalde plaatse naar een voorwerp van 265''' lengte. Sedert ontving ik het grootere exemplaar, hetwelk door groote frischheid van kleuren uitmuntte en mij in de gelegenheid stelde, mijne oudere beschrijving ten opzichte der kleuren te herzien en te verbeteren. De roode bandjes, waarvan in mijne vroegere beschrijving spraak is, zijn niet op de schubbranden, welke meer blaauwachtig groen zijn, maar op het midden der schubben.

Scarus strongylocephalus Blkr.

Scar. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo 4 fere in longitudine corporis, vix longiore quam alto; linea rostro-dorsali capite circulariter rotundata; oculis diametro 7 fere in longitudine capitis, diametro 1 circiter a linea frontali remotis; naribus minimis punctiformibus distantibus subaequalibus; rostro maxime convexo oculo triplo circiter longiore; maxillis coerulescente-viridibus superficie glabris margine obtuse conspiciere crenulatis, superiore angulo oris dente magno extrorsum spectante; labiis tenuibus, superiore maxillae quartam partem superiorem tantum, inferiore maxillae basin vix tegentibus; squamis limbo praecoperculi nullis, lateribus 23 in serie longitudinali; linea laterali squamis plurimis simplice vel bifida; pinna dorsali spinis flexilibus subaequalibus; pinnis pectoralibus acutis $4\frac{2}{3}$, ventralibus acutis $6\frac{1}{2}$ ad $6\frac{1}{3}$ circiter, caudali radiis intramarginalibus valde productis biloba lobis acutis 4 et paulo in longitudine corporis; colore corpore pulchre coerulescente-viridi; squamis corpore singulis basi macula oblonga transversa diffusa rosea; capite vertice coerulescente-viridi, rostro et inferne coerulescente-roseo, genis roseo-aurantiaco; vittis capite coeruleis postocularibus 3, superioribus brevibus, inferiore oculo-operculari, oculo-maxillari 1, labio superiore transversa 1, labio inferiore transversis 2; vitta valde diffusa maxillo-

suboperculari fulva; pinnis verticalibus rubris; dorsali et anali vitta media pinna longitudinali coerulea; dorsali basi vitta coerulea et dimidio superiore insuper maculis aliquot oblongis coeruleis; anali basi et dimidio inferiore maculis aliquot rotundis et oblongis coeruleis; caudali superne inferne et postice coeruleo marginata, postice fascia lata transversa subsemilunari viridi antice coeruleo limbata, basi maculis oblongis irregularibus transversis coeruleis; pectoralibus superne coeruleis, medio dilute viridibus, inferne roseis; ventralibus roseis antice coeruleis.

B. 5. D. 9/10 vel 9/11. P. 2/14. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kukatua* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 460'''.

Aanm. Na verwant aan *Scarus microrhinos* Blkr, zoowel door kleurteekenig en habitus als blaauwe kaken, korte lippen en stipvormige neusgaten, onderscheidt deze soort zich echter daarvan door geheel als cirkelrond profiel van den kop, door betrekkelijk hooger ligchaam, door de middelste overlangsche blaauwe rug- en aarsvinbanden, het groene achter aan de staartvin, de blaauwe vlekken aan de basis der staartvin, enz. *Scarus globiceps* CV. van Otaïti moet insgelijks verwant zijn aan onderwerpelijke soort, maar behalve dat de kop er een weinig hooger zou zijn dan lang en de zijlijn meer zamengesteld, is de kleurteekening er eene volstrekt andere, zoodat aan geene vereeniging van beide soorten te denken is.

Scarus pulchellus Rüpp. Neue Wirbelth. Faun. Abyss. F. R. M. p. 25 tab. 8 fig. 3., Verzeichn. Mus. Senckenb. Fische p. 21. CV. Poiss. XIV p. 197.

Sear. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ ad $3\frac{3}{4}$ in ejus longitudine, latitudine 2 fere in ejus altitudine; capite acuto convexo 4 fere in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; linea rostro-frontali parabolica; oculis diametro 8 circiter in longitudine capitis, minus diametro $\frac{1}{2}$ a linea frontali remotis; naribus magnis, posterioribus oblongis anterioribus rotundis approximatis iisque multo majoribus magnitudine pupillam subaequantibus minus oculi diametro ab oculo remotis; rostro suilloideo oculo quadruplo circiter longiore; maxillis roseis superficie scabriusculis margine undulato vel exciso obtuse conspicue crenulatis; dentibus angulo oris extrorsum spectantibus nullis; labiis crassis maxillas to-

tas tegentibus mobilibus; squamis limbo praecoperculi nullis, lateribus 25 in serie longitudinali; linea laterali singulis squamis valde ramosa; pinna dorsali spinis flexibilibus posterioribus anterioribus paulo longioribus, parte radiosa postice obtuse rotundata; pectoralibus acutis $5\frac{1}{2}$ circiter, ventralibus acutis $8\frac{3}{4}$ circiter, caudali extensa margine posteriore medio convexiuscula radiis intramarginalibus autem valde productis lobos acutos efficientibus $4\frac{1}{2}$ ad $4\frac{3}{4}$ in longitudine corporis; anali convexa postice acutangula; colore corpore pulcherrime viridi ventre dilute roseo; labio superiore roseo; vitta maxillo-operculari interrupta rosea axillam subattinente; rostro, genis operculisque supra vittam maxillo-opercularem maculis numerosis roseis rotundis et oblongis rostro parciore et majoribus, genis operculisque minoribus confertissimis; fronte, vertice regioneque postoculari maculis oblongis vittulisque curvatis roseis confertis rivulatis; iride tricolore externe coerulea, medio intense rubra, interne aurea; labio inferiore viridi; mento et regione interoperculari roseis; regione infra-maxillo-suboperculari pulchre viridi sub angulo oris tantum maculis 2 vel incisuris roseis; squamis corpore rubro marginatis, squamis singulis subpectoralibus immaculatis, suprapectoralibus guttulis 8 ad plus quam 15 rubris, lateralibus mediis basi tantum guttulis aliquot rubris notatis, lateralibus posterioribus caudalibusque basi guttulis rubris diffusis vel in vittam transversam unitis; pinnis dorsali, ventralibus et anali rubris; dorsali antice et superne coeruleo marginata singulis spinis et radiis macula elongata transversa viridi, radiis posticis guttulis insuper parvis viridibus; ventralibus antice late coeruleo marginatis; anali antice et inferne coeruleo marginata singulis radiis macula oblonga transversa viridi; pectoralibus roseis basi pulchre aurantiaco-rubris superne leviter coeruleo marginatis; caudali margine superiore late, margine inferiore leviter coeruleo marginata, ceterum maxima parte viridi, basi fascia rosea trigona transversa superne gracili inferne latissima obliquè usque ad apicem lobi pinnæ inferioris producta inferne vittulis 2 vel 3 coeruleis longitudinalibus percursa; margine caudalis posteriore subinferne insuper macula diffusa aurantiaca.

B. 5. D. $9/10$ vel $9/11$. P. $2/12$. V. $1/5$. A. $3/9$ vel $3/10$. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Scare gentil* CV. Poiss. XIV p. 197.

Hwid Arab.

Ikan Kakatua Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis nunci 607'''.

Aanm. Deze fraaije soort is zeer gemakkelijk te herkennen aan hare eigenaardige zeer fraaije kleurteekening (vooral die van den kop), aan de tot geheel over de kaken reikende lippen, langen snuif, groote neusopeningen, rooskleurige onge-

doornde kaken, enz. Zij komt mij voor dezelfde te zijn als *Scarus pulchellus* Rüpp., kunnende de afwijkingen in de kleurteekening, welke de beschrijving en afbeelding van den heer RÜPPELL aanbieden, vergeleken met die van mijn exemplaar, als varieteitseigenschappen worden aangemerkt. De meerdere verlenging der staartvinkwabben bij mijn voorwerp zal wel toe te schrijven zijn aan zijnen hooger en leeftijd. De afbeelding van den heer RÜPPELL geeft het prachtige der kleuren slechts flauw terug. Zij doet mij denken, dat zij niet naar geheel versehe voorwerpen genomen is, in welk geval de kleuren wel niet volkomen juist kunnen beschreven zijn. De roode streepjes op de zijschubben zijn er onjuist geplaatst en ook niet overeenkomstig de beschrijving, welke ze juister op de basis der schubben plaatst.

In de Roode Zee schijnt deze visch veelvuldig voor te komen, wordende hij te Djetta zeer dikwijls ter markt gebragt in voorwerpen van 1 tot $1\frac{1}{2}$ voet lengte. Volgens den heer RÜPPELL zou zijn vleesch voortreffelijk zijn. Mijn voorwerp is het eenige, wat ik te Batavia gezien heb. Het slijm der huid van den verschen visch prikkelt de huid en bragt na eenige minuten op mijnen arm een uitslag te weeg, dat veel van lichen tropicus (roode hond) had doch na eenige dagen weder verdwenen was.

SILUROÏDEI.

Pimelodus pleurostigma Blkr.

Pimel. corpore elongato antice latiore quam alto, postice compresso, altitudine 8 ad $7\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; capite depressiusculo antice convexo aequae lato ac longo, 5 circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{3}{4}$ in ejus longitudine; linea rostro-dorsali fronte declivi rectiuscula rostro convexa; oculis diametro 15 circiter in longitudine capitis, diametris 5 circiter distantibus; scuto capitis cute glandulosa tecto, sub cute rugoso; crista interparietali sub cute leviter rugosa duplo longiore quam basi lata apice conico vel truncato ossi interspinoso trigono subcontiguo; rostro convexo linea anteriore obtusiuscule rotundata; narius distantibus posterioribus anterioribus majoribus oculo approximatis;

cirris 8, nasalibus oculum non vel vix, supramaxillaribus opercula, inframaxillaribus internis inframaxillares externos, inframaxillaribus externis basin pectoralis attingentibus; maxilla superiore maxilla inferiore longiore; dentibus maxillis pluriseriatis in vittam curvatam collocatis aequalibus; opereulo glabro vel vix rugoso; osse scapulari rugoso postice valde acuto; vesica natatoria nulla; cute capite corporeque verrucosa, verrucis corpore elevatis parvis in series 6 vel 7 longitudinales dispositis; linea laterali simplice; pinna dorsali acuta non emarginata corpore non vel vix altiore, radio nullo producto, spina valida glabra; dorsali adiposa humillima dorsali 1. plus duplo longiore antice carinaeformi postice trigona; pectoralibus aentis $4\frac{1}{2}$ ad 5 in longitudine corporis, spina valida postice medio dentibus 3 ad 6 serrata; ventralibus acute rotundatis pectoralibus duplo circiter brevioribus; anali acutiuscula convexa vel obtusiuscula corpore vix humiliore dorsali adiposa plus duplo brevior; caudali leviter emarginata angulo superiore acute angulo inferiore obtuse rotundata 6 ad $6\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore pinnisque fusco; lateribus superne sub dorsali adiposa maculis rotundis 3 ad 5 aurantiacis; pinnis pectoralibus, ventralibus analique apice aurantiacis, ventralibus medio fascia transversa, anali medio fascia longitudinali aurantiaca; caudali medio superne et inferne fascia transversa aurantiaca postice aurantiaco marginata.

B. 6. D. $\frac{1}{6}$ vel $\frac{1}{7}$. P. $\frac{1}{6}$ vel $\frac{1}{7}$. V. $\frac{1}{5}$. A. $\frac{3}{7}$ vel $\frac{2}{6}$ vel $\frac{2}{7}$. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kékèl* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in fluviis.

Longitudo 8 speciminum 48''' ad 76'''.

Aann. Deze soort is gemakkelijk herkenbaar aan de ronde oranjekleurige vlekken boven aan de zijden onder de vetvin. Zij is verwant aan *Pimelodus rugosus* Blkr van Soerakarta, (Verh. Bat. Gen. XXI Nieuwe Bijdr. Silur. Jav. p. 11) en de hieronder beschrevene soort, welke alle met elkander gemeen hebben 6 kieuwstralen, overlans door wratjes geribte huid, afwezigheid van zwemblaas, enz. *Pimelodus rugosus* mist echter de fraaije oranjekleurige ronde ondervetvinvlekken terwijl er de staartvin 8 maal in de lengte des ligchaams gaat en het ligchaam met blaauwachtige puntjes bezaaid is.

Pimelodus zonatus Blkr.

Pimelod. corpore elongato antice latiore quam alto, postice compresso, altitudine $7\frac{1}{2}$ ad 7 fere in ejus longitudine; capite depressiusculo antice convexo aequae lato circiter ac longo 5 ad $5\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; linea rostro-dorsali vertice et rostro convexiuscula fronte concaviuscula; oculis punctiformibus diametro 18 ad 20 circiter in longitudine capitis, diametris 6 circiter distantibus; scuto capitis cute glandulosa tecto sub cute rugoso; crista interparietali sub cute rugosa duplo fere longiore quam basi lata apice non truncato ossi interspinoso rugoso trigono subcontiguo; rostro convexo linea anteriore obtusiuscule rotundata; naribus distantibus posterioribus majoribus oculo approximatis; cirris 8 nasalibus oculum vix, supramaxillaribus opercula, inframaxillaribus internis inframaxillares externos, inframaxillaribus externis basin spinæ pectoralis attingentibus vel subattingentibus; maxilla superiore maxilla inferiore longiore; dentibus maxillis pluriseriatis in vittam curvatam collocatis aequalibus; operculo osseque scapulari postice acuto glabris; vesica natatoria nulla; cute capite corporeque verrucosa vel glandulosa, verrucis corpore parvis elevatis in series 7 p. m. longitudinales dispositis; linea laterali simplice; pinna dorsali acuta non emarginata corpore non vel vix altiore, radio nullo producto, spina valida glabra; dorsali adiposa humillima dorsali 1^a plus duplo longiore antice carinaeformi postice trigona; pectoralibus acutis $4\frac{1}{2}$ ad 5 in longitudine corporis spina valida postice medio dentibus 3 p. m. serrata; ventralibus acute rotundatis pectoralibus duplo circiter brevioribus; anali acutiuscula convexa corpore vix humiliore dorsali adiposa plus duplo brevior; caudali truncata vel leviter emarginata angulo superiore acuta angulo inferiore obtusa rotundata 6 circiter in longitudine corporis; colore corpore pinnisque fusco; fascia dorso-anali latissima totum corpus cingente; cirris aurantiacis fusco variegatis; pinnis dorsali 1^a, pectoralibus ventralibus analique apicibus aurantiacis; ventralibus medio fascia transversa, anali medio fascia longitudinali aurantiaca; ventralibus caudalique aurantiaco variegatis.

B. 6. D. $\frac{1}{5}$. P. $\frac{1}{7}$. V. $\frac{1}{5}$. A. $\frac{3}{7}$. C. 13 et lat. brev.

Synon. *Ikan Kékèl* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in fluviis.

Longitudo 9 speciminum 54''' ad 80'''.

Aanm. Deze soort is zeer na verwant aan *Pimelodus pleurostigma* en beantwoordt daaraan in habitus en talrijke bijzonderheden, zooals uit de grootendeels gelijkkluidende beschrijvingen

gen ontwaard kan worden. Niettemin is zij gemakkelijk te onderkennen aan den breeden oranjerooden band, die van bijkans de geheele vetvin naar buik- en aarsvin gaat en het lichaam geheel omvat. Overigens vind ik geene andere verschillen van eenig belang, tenzij dat de ooggen bij *Pimelodus pleurostigma*, hoezeer ook zeer klein, toch in het oog vallend grooter zijn en de rugvin er 1 of 2 stralen meer heeft.

PLEURONECTEOÏDEI.

Plagusia oligolepis Blkr.

Plagus. corpore lanceolato, altitudine $4\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; capite acutiuseule rotundato $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, longiore quam alto; oculis sinistris minus diametro $\frac{2}{3}$ distantibus, diametro 10 fere in longitudine capitis, superiore ante inferiorem prominente; rostro unco ante oculos desinente; angulo oris limbo operculari posteriore paulo magis quam rostri apici approximato; labiis non limbriatis; rictu paulo post oculum inferiorem prodneto; squamis latere sinistro etenoïdeis 68 p. m., latere dextro cycloïdeis 58 p. m. in serie longitudinali usque ad aperturam branchialem; linea laterali sinistro latere duplici, dextro latere unica; linea interoculari declivi conspicua; pinnis dorsali et anali corpore quintuplo circiter humilioribus, dorsali prope rostri apicem incipiente, ventrali cum anali unita; colore latere sinistro corpore pinnisque sordide dilute violascente-roseo; singulis squamis vitta transversa et guttulis 2 ad 4 violascentibus; pinnis violascente punctato-guttulatis; colore latere anophthalmo corpore albido, pinnis violascente-roseo.

B. 6. D. 129 p. m. A. 95 p. m. C. 12 p. m. V. 4.

Synon. *Ikan Lida* Mal. Batav.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 365'''.

Aann. Deze *Plagusia* heeft groote verwantschap met *Plagusia macrolepidota* Blkr, welke er echter gemakkelijk van te onderkennen is door afwezigheid der eigenaardige schubvlekjes, door aanmerkelijk minder schubben op eene overlangsche rei (50 en 40), minder rug- en aarsvinstralen (D. 111 ad 114 A. 86 ad 89), enz. *Plagusia grandisquamis* Cant. schijnt insge-

lijks na aan *Plagusia oligolepis* verwant te zijn, doch zou slechts 59 schubben hebben op eene overlansche rei, slechts 116 rugvin- en 88 aarsvinstralen, en twee? buikvinnen (CANTOR) (1). Het zou voorts kunnen zijn dat mijn voorwerp te brengen is tot *Plagusia favosquamis* Richds. van China (Rep. 15th Meet. Brit. Assoc. p. 281), doch de desbetreffelijke en op eene afbeelding van REEVES gegronde beschrijving van den heer RICHARDSON is volstrekt onvoldoende om over de identiteit of het verschil te beslissen, zijnde daarin niets bepaald vermeld omtrent de zijlijnen, schubben, vinstralen, enz.

MURAENOÏDEL.

Ophisurus macrochir Verh. Bat. Gen. XXV, Muraen. p. 27.

Ophisur. corpore cylindraceo, maxime elongato, altitudine maxima (post annum) 47 vel 48 p. m. in ejus longitudine; capite convexo acuto 17 $\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis, plus triplo longiore quam alto; oculis diametro 11 p. m. in longitudine capitis, 2 fere in longitudine rostri; rostro acuto convexo longiore quam basi lato apice parum carnosum; tubulis nasalibus oculo brevioribus; rictu longe post oculum producto 3 circiter in longitudine capitis; labio superiore papilla conica; maxilla superiore maxilla inferiore multo longiore; dentibus omnibus acutis aequalibus, palatinis uniseriatis apicem seriei dentalis vomerinae subattingentibus, utroque latere p. m. 18; dentibus nasalibus 5 posterioribus 4 biseriatis; dentibus vomerinis 20 p. m. anticis uniseriatis laminam dentalem palatinam non superantibus; dentibus inframaxillaribus uniseriatis utroque latere p. m. 24; cute laevi rugosula; linea laterali tubulis simplicibus po-

(1) Bij mijne talrijke soorten van *Plagusia* is slechts eene enkele buikvin aanwezig en opent zich de anus aan de rechterzijde des ligchaams. Indien er *Plagusien* zijn met twee buikvinnen, wat ter nadere waarneming is aan te bevelen, zullen zij tot een eigen geslacht behooren gebragt te worden. De soorten van *Plagusia* mijner verzameling zijn thans de volgende 19. *Plagusia bengalensis* Blkr (van Calcutta), *Plagusia Blochii* Blkr (van Java), *Plagusia brachyrhynchos* Blkr (van Java en Singa-

risque distantibus notata; pinna dorsali dimidia capitis longitudine post aperturam branchialem incipiente, corpore plus duplo humiliore, postice vix emarginata, radiis posticis radiis analibus posticis oppositis; pectoralibus rotundatis 3 et paulo in longitudine capitis; anali postice in anteriore tertia corporis parte diametris capitis longitudinalibus 5 et paulo post rostri apicem incipiente, corpore vix minus duplo humiliore, postice vix emarginata; colore corpore superne lateribusque viridi fusco arenato, capite antice profundiore, inferne roseo-margaritaceo; pinnis dorsali roseo-hyalina leviter fusco marginata, pectoralibus analique aurantiacis.

B. 22 vel 23. D. 432 p. m. P. 14. A. 280 p. m.

Habit. Batavia, in mari.

Longitudo speciminis unici 506'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort reeds in September 1852 in mijne Bijdrage tot de kennis der Muraenoïden en Symbranchoïden van den Indischen Archipel (Verh. Batav. Genootsch. van Kunst. en Wetensch. Dl. XXV), naar een voorwerp, aan hetwelk een groot gedeelte van den staart ontbrak. Bij dat voorwerp, hetwelk van de snuitpits tot aan den anus 145''' lang was, terwijl het bovenbeschrevene, hetwelk ik in Julij 1854 te Batavia vond, van de snuitpits tot den anus 159'' en in het geheel 506''' lang is, waren ook de meeste neustanden niet ontwikkeld of uitgevallen. Ik heb thans eene betere beschrijving dezer soort kunnen geven. De rug- en aarsvinnen zijn er laag en gaan er meer dan tweemaal in de hoogte des ligehaams wanneer de vinuen gaaf zijn, doch de lengte

pore), *Plagusia Feldmanni* Blkr (van Borneo), *Plagusia javanica* K. v. H. (Java, Banka, Amboina), *Plagusia Kopsii* Blkr (Rionw, Sumatra, Amboina), *Plagusia Iida* Blkr (Java, Celebes), *Plagusia macrorhynchus* Blkr (fig. Hasseltiana, van Java), *Plagusia macrolepidota* Blkr (Java, Sumatra), *Plagusia marmorata* Blkr (Java, Sumatra, Celebes), *Plagusia melanopterus* Blkr (Java, Bali, Sumatra), *Plagusia microlepis* Blkr (Borneo), *Plagusia oligolepis* Blkr (Java), *Plagusia oxyrhynchus* Blkr (Java, Borneo), *Plagusia polytaenia* Blkr (Sumatra), *Plagusia potous* Cuv. (Java, Borneo), *Plagusia quadrilineata* K. v. H. (Java, Sumatra, Rionw, Banka), *Plagusia sumatrana* Blkr (Sumatra) en *Plagusia Waandersii* Blkr (Sumatra).

der stralen, die in den natuurlijken toestand omgebogen zijn, bedraagt gedeeltelijk meer dan de halve hoogte des lichaams. Als drukfouten staan in de aangehaalde beschrijving dat de bovenkaak er korter zou zijn dan de onderkaak en dat de ploegbeenstanden er 36 in getal zouden zijn.

Scripsi Batavia Calendis Junii-Octoberis MDCCCLIV.
